

Nr 21.

Av herr **Johansson, Johan Peter**, *om anslag till arvodesförhöjning åt lärare vid fortsättningsskola.*

För budgetåret 1923—1924 anvisade föregående års riksdag ett extra förslagsanslag av 590,000 kr. till arvodesförhöjning i enlighet med av 1921 års riksdag bestämda grunder åt lärare vid fortsättningsskola av 1918 års typ.

I framställning till innevarande års riksdag föreslår Kungl. Maj:t uti statsverkspropositionen under punkt nr 33 att ifrågavarande anslag helt och hållet skall indragas.]

Det beslut, som av 1921 års riksdag fattades angående här ifrågavarande arvodesförhöjning, föranleddes av en utav Kungl. Maj:t därom gjord framställning, grundad på av skolöverstyrelsen ingiven hemställan i ärendet. I denna hemställan erinrade överstyrelsen bland annat därom, att redan i den till 1877 års riksdag avgivna propositionen angående fortsättningsskolor den grundsatsen uttalats, att undervisningen i denna skola, såsom mera krävande än undervisningen i folkskolan, uppenbarligen borde medföra en något högre ersättning än den senare, att vidare folkundervisningskommittén, lärarelönenämnden, de år 1916 av chefen för ecklesiastikdepartementet tillkallade särskilda sakkunniga för utredning av frågorna om den lägre tekniska undervisningen, fortsättningsskolan och handelsundervisningen, ävensom skolöverstyrelsen och Kungl. Maj:t anslutit sig till samma grundsats samt att slutligen 1918 års lagtima riksdag i överensstämmelse därmed fattat sitt beslut rörande avlöning åt lärare vid fortsättningsskola. Genomsnittsavlöningen för undervisningstimme i folkskola beräknades närmast före år 1919 utgöra 2 kronor, och med denna såsom utgångspunkt fastställdes lönesatserna för fortsättningsskolan till minst 3 kronor för undervisningstimme i arbetskunskap samt minst 2 kronor 50 öre i övriga ämnen. Detta förhållande mellan avlöningarna för undervisningen i folkskola och fortsättningsskola hade emellertid helt omkastats genom den nya lönereglering för folkskolans lärare, som med år 1919 trätt i kraft. Genom denna kom ersättningen för undervisningen i fortsättningsskolorna, i stället för att, såsom avsett var, överstiga ersättningen för undervisningen i folkskola, att ställa sig avsevärt lägre än denna senare. Därtill komme ytterligare, att de av 1918 års riksdag fastställda arvodesbeloppen till följd av den inträdda sänkningen i penningvärdet icke längre kunde anses motsvara vad riksdagen vid deras fastställande ansett utgöra skälig ersättning för arbete i denna skola.

Överstyrelsen fann på grund av det sålunda anförda en förhöjning av minimiarvodena för lärare i fortsättningsskolorna vara en tvingande nödvändighet, därest det skulle bliva möjligt att inom eller utom folkskollärarkåren förvärva lärare, som voro väl kvalificerade för arbetet i dessa skolor och som med villighet och intresse ville ägna sig däråt. Utgående ifrån att genomsnittsavlöningen för undervisningstimme i folkskolan efter den nya löne regleringens genomförande enligt verkställd beräkning uppginge till 3 kronor 15 öre, hemställde överstyrelsen om en förhöjning av arvodena till fortsättningsskolans lärare med 1 krona för undervisningstimme, alltså för undervisning i arbetskunskap från 3 kronor till 4 kronor och för undervisning i övriga ämnen från 2 kronor 50 öre till 3 kronor 50 öre. Härigenom skulle i viss mån, ehuru icke fullt, den rubbade proportionen mellan ersättningarna för undervisningen i folkskolan och fortsättningsskolan återställas.

I den av Kungl. Maj:t med anledning av överstyrelsens ovannämnda framställning till 1921 års riksdag avlåtna propositionen i ärendet uttalade föredragande departementschefen, att han med hänsyn till de skäl, som förebragts, funne det synnerligen angeläget, att någon förbättring i avlöningsförhållandena komme till stånd, på det att svårigheter icke måtte möta att få lärarbefattningarna vid sagda skolor på önskvärt sätt besatta och den så gynnsamt påbörjade utvecklingen av ifrågavarande skolor icke måtte hämmas, samt hemställde, att riksdagen måtte föreskriva, att arvodet till lärare i fortsättningsskola av 1918 års typ måtte utgå med minst de belopp, som av överstyrelsen föreslagits.

Vid prövning av denna Kungl. Maj:ts framställning fann riksdagen med hänsyn till den rubbning, som inträtt i den år 1918 beslutade proportionen mellan avlöningen för undervisningen i folkskola och fortsättningsskola, vilken proportion ytterligare ändrats till fortsättningsskolornas nackdel genom de dyrtidstillägg, som utginge till folkskollärarna, skäl tala för något högre ersättning åt fortsättningsskolans lärare. På grund av det finansiella läget ansåg sig riksdagen dock böra medgiva arvodesförhöjning med endast hälften av det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet eller med 50 öre för undervisningstimme. I samband härmed betonade riksdagen, att dyrtidstillägg icke borde utgå på de sålunda höjda beloppen.

De skäl, vilka föranledde den av 1921 års riksdag medgivna arvodesförhöjningen, äro fortfarande gällande. Penningvärdet i allmänhet har ännu icke återställts till vad det var vid den tid, då de ursprungliga arvodesbeloppen för fortsättningsskolornas lärare beräknades och av riksdagen fastställdes, och fortfarande är genomsnittsavlöningen för arbetet i fortsättningsskolan lägre än den för arbetet i folkskolan. Den arvodeshöjning, som utgått till fortsättningsskolornas lärare, måste därför fortfarande anses vara i hög grad av behovet påkallad. En indragning av densamma skulle otvivelaktigt komma att medföra synnerligen menliga följder för den nya fortsättningsskolans utveckling, särskilt i det avseendet att därigenom en tillfredsställande lösning av den redan förut svåra frågan om rekryteringen av fortsättningsskolornas lärarkår skulle i hög grad försvåras. Detta vore så

mycket mer att beklaga, som framgången av fortsättningsskolans verksamhet är i främsta rummet beroende av, huruvida man lyckas för densamma förvärva lärare, vilka äga de särskilda förutsättningar, som för denna uppgift äro nödvändiga. Men uppenbart är, att det icke kan bliva möjligt att finna lämpliga lärare villiga att åtaga sig det i olika hänseenden krävande och mödosamma arbetet i fortsättningsskolan, därest icke för detta arbete utgår en avlöning, som kan anses utgöra en någorlunda skälig ersättning därför. Erfarenheten i detta hänseende har redan oförtydligt bekräftat, att så är förhållandet.

I sin framställning till Kungl. Maj:t har skolöverstyrelsen hemställt, att nämnda anslag måtte för budgetåret 1924—1925 höjas till 625,000 kronor. Såsom redan förut framhållits, har Kungl. Maj:t icke kunnat förorda, att medel härtill äskas hos 1924 års riksdag, detta såväl av statsfinansiella skäl som med hänsyn till den numera inträdda höjningen av penningvärdet. Härvid är emellertid att märka, att efter det riksdagen senast föregående år fattade beslut om här berörda arvodesförhöjning, någon avsevärd förändring av penningvärdet ej ägt rum. Oavsett detta kvarstår dock fortfarande det för arvodesförhöjningen gällande huvudskälet, nämligen den rådande disproportionen mellan den ersättning, som utgår för arbetet i folkskolan och det i fortsättningsskolan, till nackdel för detta senare, vilket förhållande än mera markeras därigenom, att dyrtidstillägg utgår på avlöningen till folkskolans lärare men icke på arvodet till lärarna i fortsättningsskolan.

Överstyrelsen har i sin framställning räknat med att 1,100 nya undervisningsavdelningar under året skulle tillkomma, medan Kungl. Maj:t ansett, att man på grund av anförda skäl bör räkna med allenast 600 nya avdelningar. Utgår man från Kungl. Maj:ts beräkning i förevarande fall, skulle med bibehållande av nuvarande grunder för arvodesförhöjning åt lärare i fortsättningsskolan för 5,292 avdelningar erfordras ett belopp av 476,280 kronor.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen till arvodesförhöjning i enlighet med av 1921 års riksdag bestämda grunder åt lärare vid fortsättningsskola under tiden 1 juli 1924—30 juni 1925 ville för budgetåret 1924—1925 bevilja ett extra förslagsanslag av 475,000 kronor.

Stockholm den 17 jan. 1924.

J. P. Johansson.

